

HÜKÜMETİN İKTİSADİ POLİTİKALARININ SENDİKACILIĞA ETKİSİ

Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği (USİAD),
Bildiren Dergisi, Temmuz-Eylül 2010, Sayı 42, s.16-18

Yıldırım Koç

Türkiye sendikacılık hareketi 1991 ve özellikle de 2001 yılından beri ciddi bir bunalım yaşamaktadır.

Türkiye’de ücretli çalışanların sayısı yaklaşık 14 milyonu ulaşmışken, işçi sendikalarında örgütlü kişi sayısı yaklaşık 790 bindir; kamu çalışanları sendikalarında örgütlü memur ve sözleşmeli personel sayısı da 1 milyonun biraz üstündedir.

Özellikle AKP iktidarı döneminde hükümetlerin uyguladığı iktisadi politikalar, bir taraftan işçi ve işsiz sayısını artırırken, diğer taraftan özellikle işçi sendikalarının üye sayısını azaltmaktadır.

Kamu çalışanları sendikalarının üye sayısındaki artış ise memurların ve sözleşmeli personelin örgütlü gücünün arttığı anlamına gelmemektedir. 2002 yılında 651 bin sendikalı kamu çalışanı vardı. Bunların yalnızca 42 bini AKP yandaşı Memur-Sen’e bağlı sendikalara üyeydi. 2010 yılında sendikalı kamu çalışanı sayısı 1 milyon 23 bine yükselmiştir. Sekiz yıllık dönemde meydana gelen yaklaşık 375 binlik artışın 350 binlik bölümü Memur-Sen’e gitmiştir. Memur-Sen ise sendikal alanda hiçbir mücadeleye etkili bir biçimde katılmayan, AKP yandaşı tavrıyla üye kazanan, üyeleri için önemli kazanımlar elde etmeyen ve bu doğrultuda ciddi bir çaba içinde bulunmayan bir örgüttür.

Bu koşullarda, AKP iktidarları döneminde Türkiye sendikacılık hareketinin giderek zayıfladığı ve AKP iktidarının sürmesi ve sendikacılıkta köklü bir anlayış değişikliği yaşanmaması durumunda, sendikacılığın etkisini iyice yitireceği söylenebilir.

Hükümetin sendikacılık hareketini zayıflatmada kullandığı en önemli araç, özelleştirme ve onun bir biçimi olan taşeronluk ile hizmet alımıdır.

1985 yılından 2002 yılına kadar yapılan özelleştirmeler 7,9 milyar ABD Doları iken, yalnızca 2005 yılında 8,2 milyar Dolar, 2006 yılında 8,1 milyar dolar, 2007 yılında 4,3 milyar Dolar ve 2008 yılında da 6,3 milyar Dolarlık özelleştirme yapılmıştır.

Bu özelleştirme işsizliği hem doğrudan, hem de dolaylı olarak artırmıştır. İşsizliğin doğrudan etkisi, özelleştirme sonrasında kapanan veya küçülen işletmelerden işçi çıkarılmasıdır. Ancak özelleştirmelerin işsizlik üzerindeki asıl etkisi, dolaylıdır. Örneğin, Tekel’in özelleştirilmesinin tütün üreticiliğinin tasfiyesi üzerindeki etkisi büyüktür. Türkiye’de 1998 yılında 622 bin aile tütün ekimiyle geçimini sağlıyordu. Yayınlanan son verilere göre, 2009 yılında geçimini tütün ekimiyle sağlayan aile sayısı 81 bine inmiştir. Tekel’in özelleştirilmesi ve uygulanan politikalar, onbir yıl içinde kırsal bölgelerde 540 bin ailenin geçim kapısını kapamıştır. Bu ailelerin büyük bölümü kentlere göç etmiş, bir kısmı işsizler ordusunu büyütmüş, diğer kısmı çok düşük ücretlerle çalışmayı kabullenmiştir.

Benzer durum, şeker pancarı üreticileri için de geçerlidir. Resmi verilere göre, şeker pancarı üreticilerinin sayısı 2002 yılında 492 bindi. Bu sayı, 2008 yılında 209 bine geriledi. Diğer bir deyişle, altı yıl içinde 280 binden fazla şeker pancarı üreticisi aile, geçim kapıları AKP tarafından kapatıldığı için, kentlere göç etti, işsizler ordusunu ve kötü koşullarda çalışmayı kabullenmek zorunda bırakılanların saflarını güçlendirdi.

Bu ve benzeri gelişmeler, sendikacılık hareketine büyük darbe indirdi.

Özelleştirmenin bir biçimi de taşeronluk ve hizmet alımıdır. Hükümet, taşeronluğu ve hizmet alımını sistemli bir biçimde geliştirdi. Bu iki uygulama ise işçilerin sendikasızlaştırılmasında ve hatta kayıt-dışı istihdamın gelişmesinde önemli rol oynadı.

Hükümet politikalarının sendikacılık üzerindeki olumsuz etkisinin olduğu diğer bir alan ise, sendikaların ne yazık ki farkında bile olmadıkları aşırı değerli Türk Lirası’dır.

Yaklaşık 10 yıl önce, 26 Aralık 2000 tarihinde 1 ABD Doları, o zamanın 671,8 bin lirasına eşitti. 22 Şubat 2001 günü ise 685,4 bin liraydı. Şubat 2001 krizi vurdu. 1 ABD Doları 23 Şubat 2001 günü 957,9 liraya, 26 Şubat 2001 günü de 1 milyon 73 bin liraya yükseldi; günümüz para birimiyle, 1 lira 7 kuruş (1,07 lira). Bu tarihten 7,5 yıl sonra, 5 Ağustos 2008 tarihinde 1 ABD Doları 1,15 liraydı. 9 Temmuz 2010 tarihinde ise 1,55 liraya yükselmişti.

Bu rakamların sendikacılıkla çok yakın ilişkisi vardır. Yalnızca sendikacılıkla değil, köylülüğün mülksüzleşmesiyle, çocuk işçilikle, işsizlikle de vardır.

Bizim kahvelerimizde her türlü iktisadi, toplumsal, siyasal, teknolojik, v.b. konular ve sorunlar tartışılır ve hatta çözüme kavuşturulur. Kahve sohbetlerinde sık sık edilen bir laf, “iyi, iyi, paramız değer kazanıyor, ekonomimiz demek ki çok güçlü” değerlendirmesidir.

İktisat bilgisi kahve sohbetleri düzeyindeyse, yukarıdaki tablo gerçekten memnuniyet vericidir. 2002 genel seçimleri sonrasında AKP iktidara geldiğinde 1 ABD Doları, günümüz parasıyla, 1 lira 63 kuruştur (1,63 lira). Günümüzde 1,55 liradır. Türk Lirası çok değerlidir; çok güçlüdür. Demek ki ekonomimiz AKP sayesinde iyice güçlenmiştir.

Ne yazık ki ekonomi, bu değerlendirmelere göre işlememektedir. Türkiye ekonomisi yıllardır büyük bir kriz yaşamaktadır; kapitalizmin üçüncü küresel krizinin etkileri bu yapısal krizi daha da derinleştirmektedir.

Bu konuda olanları anlayabilmek için Çin’e bakmakta yarar vardır. Çin ekonomisi yıllardır büyük bir hızla büyümektedir; ancak Çin, kendi parası Yuan’ın değerini yıllardır çok az artırmıştır; bu konuda ABD’nin baskılarına direnmektedir. 1 ABD Doları 2000 yılı Ocak ayında 8 Yuan’dı; 2010 yılı Ocak ayında 7 Yuan’dır.

Türkiye’de fiyatlar, AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılı Kasım ayından 2010 yılı Şubat ayına kadar 2,1 katına çıktı. Aynı dönemde, 2002 yılı sonundan günümüze kadar 1 ABD Doları aşağı yukarı aynı düzeyde kaldı; ama fiyatlar iki katına çıktı. Bunun anlamı nedir?

Bir kere, 2002 sonundan günümüze kadar Türkiye’de enflasyon toplam yüzde 110 civarındadır. Diğer bir ifadeyle, 2002 sonunda 100 Lira olan ürünler, günümüzde 210 Lira olmuştur. Buna karşılık başka ülkelerde enflasyon çok düşüktür. Türkiye’de enflasyon olup, fiyatlar artarken, döviz fiyatlarının artmaması ve hatta aşağıya inmesinin ekonomi üzerindeki etkileri nedir?

Somut bir örnekle bakalım.

2002 yılında bir üretici bir gömleği 1,5 Liraya üretiyor olsun. Eğer benzer kalitede bir gömlek Çin tarafından 1 Dolara satılıyorsa, bu gömleğin Türkiye’deki satış fiyatı 1,64 TL olacaktır. Bizim üreticimiz de Çin malıyla rekabet edebilecekti.

2010 yılına kadar yaşanan yüzde 110’luk enflasyonla, Türkiye’deki gömlek üreticisinin artık bu gömleği 1,5 Liraya üretmesi mümkün değildir. Maliyetler de aynı oranda artmışsa, bu gömlek, en azından 3,1 Liraya malolacaktır.

Eğer Türk Lirasının değeri enflasyon oranında düşürülmüş olsaydı, dışarıda 1 Dolara satılan Çin gömleğinin Türkiye’de satış fiyatı 3,3 Lira civarında olacaktı ve bizim üreticimiz bu ürünle rekabet edebilecekti.

Halbuki bu dönemde Türk Lirası daha da değerlendi. Artık geçmişte 1,64 Liraya satılan Çin gömleği, günümüzde 1,55 Liraya satılabiliyor. Çin’de enflasyon olmadığından, Türk Lirasının değeri de düşürülmediğinden, Türk Lirasının değeri düşürülmeyince Türk malının Çin malıyla rekabet edebilmesi mümkün olamamaktadır. Bu durumda, bizim üreticimiz önce maliyetleri kısarak rekabet gücünü korumaya çalışmaktadır. Ondan sonra da iflas etmekte, fabrikasını kapatmaktadır. Ya da fabrikasını Ürdün’e, Mısır’a taşımaktadır.

Ülkede enflasyon yaşanırken, Türk Lirasının değerinin enflasyonla benzer oranda düşürülmemesi, Türk sanayini çökertmede bir araç olarak kullanılmaktadır. Türkiye, ithal malları cenneti haline gelmiştir. İthal ürünler ucuzladığından, Türkiye’de sanayici de, çiftçi de, esnaf da perişan edilmektedir. Hükümet de bunu kabullenmektedir; hem uluslararası baskılar nedeniyle, hem de enflasyonun daha da artmasından korktuğundan.

Yukarıda anlatılanlar, yurtdışından gelen malların kendi sanayimizi çökertmesi boyutuydu. İşin bir de ihracat boyutu vardır.

2002 yılında Türkiye’de 1,5 Liraya satılan bir gömlek, Avrupa’ya 1 Dolardan satılabiliyordu. 2010 yılına gelindiğinde, 8 yılda yaşanan enflasyon nedeniyle, Türkiye’de bu gömleğin üretim maliyeti yaklaşık 3,1 Lira olmuştur. Eğer, Türk Lirasının değeri bu dönemde enflasyon oranında düşürülmüş olsaydı, bu gömleği yurtdışına yine 1 Dolardan satabiliyor olacaktık. Halbuki, enflasyona rağmen Türk Lirasının değeri değiştirilmeyince, bugün ülkemizde 3,1 Liraya mal edilen bir gömleğin yurtdışına satış fiyatı yaklaşık 2 Dolara çıkmaktadır. Halbuki bu gömleği 2 Dolara satabilmek mümkün değildir. Çin, aynı kalitede gömleği hâlâ 1 Dolardan piyasaya sürebilmektedir.

“Aşırı değerli TL” bugün ekonomimizin en önemli sorunlarından biridir. Bunu dayatan ve uygulatan da emperyalist güçlerdir. Aşırı değerli TL nedeniyle, ithalat patlamakta, ihracat düşmekte, işyerleri kapanmakta, ücretler düşürülmekte, işsizlik artmakta, sendikalar daha da zayıflamaktadır.

Ayrıca, emperyalist güçler, enflasyona rağmen değeri düşürülmeyen ve hatta artırılan Türk Lirası aracılığıyla Türkiye'yi soymaktadır.

Bir Amerikalı 2002 yılında Türkiye'ye 1000 Dolar getirirse, bunun karşılığında 1640 Lira alıyordu. Bu parayı hazine bonosuna veya devlet tahviline yatırıyor; yani devlete borç veriyordu. Bu yıllarda devletin ödediği faiz, enflasyonun çok çok üzerindedir. Diyelim ki, enflasyon oranında faiz ödendi, gerçek faiz yüzde 0'dı. Amerikalının 2002 yılındaki 1640 Lirası, 2010 yılında yaklaşık 3500 Lira olmaktadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, bu artışta reel faizin sıfır kabul edilmesidir; diğer bir ifadeyle, sadece enflasyon oranında bir artış sağlanmıştır. Halbuki gerçek artış, yüksek reel faiz nedeniyle daha da fazladır. Amerikalı, 2010 yılında 3500 Lirasını alıp bunu Dolara çevirdiğinde, eline yaklaşık 2200 Dolar geçiyor. 2002 yılındaki 1000 Doları, 2010 yılında 2200 Dolar olmuş. Bu rakama, yalnızca enflasyon oranında bir faiz elde edilirse ulaşıyor. Enflasyon oranının üstünde bir faiz alındığı düşünüldüğünde, bu 2200 Doların epey üstüne çıkılıyor. Halbuki Türk Lirası ülkemizde yaşanan enflasyon oranında değer yitirmiş olsa, böyle bir soygun yaşanmayacaktı.

Türk Lirasının değeri, emperyalistlerin dayatmasıyla değil, Türkiye'nin çıkarları dikkate alınarak Merkez Bankamız tarafından belirlenmelidir. Ancak böylece, ihracat artırılabilir, ithalat kısıtlanabilir, borç yoluyla gerçekleştirilen soygun önlenir.

Bu uygulamalar işçi ve kamu görevlisi sendikalarına ve konfederasyonlarına büyük zarar vermektedir. Ancak bu örgütlerimiz özellikle aşırı değerli Türk Lirası'nın ülkemiz ve kendileri açısından yarattığı sakıncaları görmemektedir.

Konfederasyonlarımızın görevi, bu konuları öğrenip, izleyip, bu konularda politika geliştirmektir.

AKP, gerek aşırı değerli TL, gerek özelleştirme ve benzeri politikalarla, işçilere, memurlara ve onların örgütlerine büyük zararlar vermiştir ve vermeye devam etmektedir.